

Öppnar konstens bur. Azar Mahloujian har skrivit en stark roman om kärlek och flykt.

Litteratur

Azar Mahloujian

Älskar du någon annan?

Atlas

EN PERSISK HANDELSMAN ska åka till Indien och frågar sin papegoja vad hon önskar sig. "Bara att du hälsar de indiska papegojorna från mig", svarar papegojan.

I Indien söker handelsmannen upp några papegojor och framför hälsningen, varvid en av papegojorna på fläcken trillar ner och dör. Mannen återvänder till sin papegoja och berättar vad som inträffat, men får i samma ögonblick se också denna falla död till golvet: "Handelsmannen blir mycket ledsen och sörjer sin fågels död, sedan öppnar han buren och kastar ut papegojan. Men då lever papegojan upp, flyger i väg och sätter sig på en trädgren.

Handelsmannen är förvånad: "Vad betyder det här?" "Mycket enkelt", svarar papegojan. "Mina bröder i Indien lärde mig hur jag kunde fly ur buren." Historien, av den persiske författaren Rumi, finns med i Azar Mahloujians roman "Älskar du någon annan?" och innesluter i stort sett hela dess problematik. Hur friheten kan kräva att man lär sig spela död – men också hur ömsesidig tillgivenhet blir omöjlig om inte den andres frihet respekteras.

SHAMSI, SOM ARBETAR som tolk på en flyktingsluss i södra Stockholm, står en morgon öga mot öga med den man hon en gång, i schahens Iran, var gift med.

Deras återseende blir ett laddat och förvirrat möte, som får det förflutna att leva upp på nytt. Från flyktingslussens existentiella limbo löper trådarna tillbaka till den provisoriska livssituation som var motståndörelsens i schahens diktatur. Dessa på sitt sätt lika osäkra existensformer speglar sig i varandra med en själv-

klarhet som också gör problematiken mer allmängiltig.

Särskild relief får denna bild i skildringen av Shamsis yrkesroll.

Arbetet som tolk innebär i sig en provisorisk mellanposition, med oklar identitet och starka lojalitetskonflikter. För tolken framstår språket som ett antal kvalfyllda och tvetydiga vistelseorter snarare än ett uttrycksmedel. Att förflytta sig mellan dessa språkliga rum skapar hos Shamsi en känsla av både makt och vanmakt. "Älskar du någon annan?" är en berättelse som söker fånga denna splittring.

MEN FÖRST OCH FRÄMST är den förstås en kärleksroman – eller, skulle man kanske snarare säga, en studie i kärlekens omöjlighet under hårt politiskt tryck. Mahloujian visar hur egenvärdet i den intima relationen mellan två individer gång på gång måste förnekas. Det sker först av motståndsrörelsen, vars principer ställer äktenskapet helt i revolutionens tjänst. Därefter av Savak, schahens hemliga polis, som inte skyr några medel för att psykologiskt bryta ner också de politiska fångarnas anhöriga. Och slutligen av Shamsi själv – när det visar sig att äktenskapet trots allt inte lyckas kasta loss från gamla ingrodda könsroller.

Mahloujians roman är varken stilistiskt eller kompositöriskt något mästerverk. Men med en stark och angelägen tematik och en bärande berättelse går det att komma långt ändå. Man skulle kunna uttrycka det så, att om Rumi har den ena klassiska historien om en död papegoja så har ju Monty Python den andra. I båda fallen handlar det om att gestalta döden på ett övertygande sätt, vilket väl är konstens möjlighet att "fly ur buren". Det är ganska sällan som det lyckas. Å andra sidan är det heller inte alla som försöker.

Dan Jönsson
kultur@dn.se

FOTO: ULLA MONTAN

Känsligt. Azar Mahloujian berättar om en tolks mellanposition.